

DOI: <https://doi.org/10.54937/dspt.2026.26.2.29-35>

Support for Children with Suspected Coordination Disorder in the Kindergarten Environment

Podpora detí s predpokladanou poruchou koordinácie v prostredí materskej školy

Viera Rassu Nagy

Abstract

In recent years, research has increasingly focused on children with difficulties in motor coordination, particularly those with suspected Developmental Coordination Disorder. Impaired motor skills negatively affect their academic achievement, daily functioning, and social participation. Although symptoms often appear in early development, they are frequently identified only after entry into primary school. The kindergarten environment therefore plays a significant role in the early recognition of risk indicators. The aim of this paper is to highlight the importance of early identification of difficulties and to outline possibilities for supporting children with suspected coordination disorder in the kindergarten setting.

Keywords: Dyspraxia. Motor coordination. Preschool education. Didactic interventions. Early support.

Úvod

Špecifická vývinová porucha koordinácie¹ je charakteristická tým, že primárne spôsobuje ťažkosti pri vykonávaní jemných aj hrubých motorických úloh, čo ovplyvňuje ich výkony v škole a pri každodenných činnostiach (Dewey & Wilson, 2001; Magová, 2025). Krška & Kováčová (2024) tvrdia, že výkonnosť dieťaťa s vývinovou poruchou koordinácie v každodenných činnostiach, ktoré si vyžadujú motorickú koordináciu, je výrazne nižšia s výkonnosťou, ako je očakávaný výkonnosť vzhľadom na chronologický vek a IQ. Autori (ibidem) tvrdia, že pravdepodobne to môže byť spôsobené s výrazným oneskorením v dosahovaní motorických míľnikov (napr. chôdza, plazenie, sedenie), uchopovanie predmetov, celková nešikovnosť a slabá výkonnosť v športových aktivitách (neskôr v školskom veku aj ťažkosti

¹ Dyspraxia pochádza z latinských slov „dys“ (porucha) a „praxis“ (konanie) a označuje narušenie schopnosti cielene vykonávať pohybové a praktické činnosti.

s písaním). Podľa DSM-IV (2000) je úroveň motorickej koordinácie pri vývinovej poruche koordinácie často nižšia ako úroveň zodpovedajúca chronologickému veku a inteligencii dieťaťa, čo môže viesť k problémom v každodenných činnostiach a/alebo školských výkonoch (Marzullo, Tafuri, 2022). Popisované problémy v tejto skupine detí a žiakov boli v minulosti označované rôznymi termínmi, ktoré odrážali meniace sa pohľady na ich podstatu a príčiny. Používali sa názvy, ako vývinová dyspraxia, perцепčno-motorická dysfunkcia, motorická neohrabanosť či najčastejšie syndróm neohrabaného dieťaťa. V súčasnosti sa preferuje pojem vývinová dyspraxia, ktorý presnejšie vystihuje charakter ťažkostí dieťaťa. Tento termín sa používa na popis problémov jedincov, ktorí majú ťažkosti s plánovaním, organizovaním a realizáciou pohybov, a to aj napriek zachovanej inteligencii a primeraným zmyslovým schopnostiam. Ťažkosti sa môžu prejavovať v bežných každodenných aktivitách, ako je obliekanie, písanie, manipulácia s predmetmi či zapájanie sa do hier a športových činností (Kováčová, 2023).

Prevalencia špecifickej poruchy koordinácie

Odhadovaná prevalencia detí s týmto problémom sa pohybuje medzi 6 a 13 % všetkých detí v predškolskom veku (Hadders-Algra, 2000). Niektoré štúdie uvádzajú, že porucha sa častejšie diagnostikuje u chlapcov než u dievčat (Miller et al., 2001). Je dôležité zdôrazniť, že motorická dyspraxia nie je stavom, ktorý automaticky „vyrastie“ s vekom. Výskumy ukazujú, že približne 40 % detí, u ktorých bola diagnostikovaná motorická dyspraxia pred nástupom do školy, pretrváva aj v školskom veku a môže ovplyvniť ich každodenné fungovanie (Losse et al., 1991).

Porucha koordinácie vývinu sa netýka len raného detstva, ale môže pretrvávať aj v neskorších vývinových obdobiach, vrátane adolescencie. Často sa vyskytuje komorbidne so špecifickými poruchami učenia, ako sú dyslexia a dyskalkúlia, a taktiež s neurovývinovými poruchami, ako je ADHD. Táto komorbidita sťažuje diagnostiku a vyžaduje multidisciplinárny prístup, aby bolo možné presne identifikovať všetky ťažkosti a nastaviť vhodnú intervenciu (Vodičková, 2022).

Výskumy tiež poukazujú na to, že deti s motorickou dyspraxiou môžu mať oneskorený rozvoj jemnej a hrubej motoriky, problémy s rovnováhou, koordináciou očí a rúk, a ťažkosti pri osvojovaní si bežných denných zručností, ako je písanie, strihanie alebo športové aktivity (Kováčová, 2023; Hladush et al., 2024; Hladush, 2025). Popisované ťažkosti v tejto skupine detí a žiakov môžu viesť k frustrácii, zníženému sebavedomiu a sociálnej izolácii, keďže deti môžu byť menej ochotné zapájať sa do kolektívnych hier alebo športových aktivít.

Detailne vedená anamnéza je preto kľúčová – umožňuje identifikovať pridružené postihnutia a zároveň vylúčiť možnosť, že motorické ťažkosti sú

sekundárne k degeneratívnym či iným organickým ochoreniam. Včasná diagnostika a intervencia môžu významne zlepšiť motorické zručnosti, sebavedomie a adaptabilitu dieťaťa v školskom a sociálnom prostredí. Nezanedbanie tejto poruchy môže mať dlhodobé dôsledky na akademický aj osobnostný rozvoj, preto je dôležité, aby odborníci, rodičia a pedagógovia spolupracovali pri poskytovaní komplexnej podpory dieťaťa.

Prístupy od raného veku k deťom s dyspraxiou

Materská škola je súčasťou integrovaného systému vzdelávania a výchovy od narodenia do šiestich rokov a je prvým stupňom vzdelávania. Trvá tri roky a je otvorená pre všetky deti vo veku od troch rokov až po vstup do základnej školy. Materská škola prispieva k výchove a emocionálnemu, psychomotorickému, kognitívnemu, morálnemu, náboženskému a sociálnemu rozvoju detí, podporuje ich potenciál v oblasti vzťahov, samostatnosti, kreativity, učenia sa a snaží sa zabezpečiť skutočnú rovnosť vzdelávacích príležitostí. Pri rešpektovaní výchovnej úlohy rodičov prispieva k celkovému vzdelávaniu detí a vo svojej autonómii a jednotnosti výučby a pedagogiky zabezpečuje kontinuitu vzdelávania s materskou školou a základnou školou. Práve materská škola by mala byť miestom, kde sa dieťa stretáva so základnými motorickými vzorcami motorických schopností a zručností. To umožňuje:

- rozvoj osobnosti,
- návyk na pokojný a vedomý vzťah k telu,
- správny vzťah interakcie so skupinou a v skupine,
- poznanie a rešpektovanie životného prostredia.

Týmto spôsobom podporuje komplexnú formáciu osobnosti prostredníctvom formovania vlastnej identity, autonómie a kompetencií, tak ako to môžeme vidieť v nasledujúcom tabuľkovom spracovaní.

Tabuľka 1: Oblasti rozvoja osobnosti v predprimárnom vzdelávaní

rozvoj osobnosti	Špecifické ciele	Kompetencie	Činnosti
identita	<ul style="list-style-type: none"> • Cítiť sa bezpečne pri zvládaní nových zážitkov • Skúšať rôzne formy identity 	Porozumieť – experimentovať	<ul style="list-style-type: none"> • Konverzácie • Grafické rekonštrukcie • Čítanie obrázkov • Rytmické hry • Zrkadlenie a napodobňovanie • Pantomimické hry • Vstup do role
autonómia	<ul style="list-style-type: none"> • Interpretovať a ovládať svoje telo • Účasť na aktivitách v rôznych kontextoch 	Konanie – konanie v skupine	<ul style="list-style-type: none"> • Cesty (používanie rôznych materiálov a manipulácia s nimi), • Hry na učenie sa motorických vzorcov
kompetencia	<ul style="list-style-type: none"> • Naučiť sa premýšľať o skúsenostiach prostredníctvom skúmania • Opísať svoje skúsenosti a preložiť ich do osobných a zdieľaných stôp 	Vyjadriť sa	<ul style="list-style-type: none"> • Objavovanie zvukov • Dramatizácia • Hry so štruktúrovaným a neštruktúrovaným materiálom
spoločnosť	<ul style="list-style-type: none"> • Objavovať druhých • Objavovať potreby druhých 	Spoločenské aktivity – organizácia	Hry na zručnosť – pohyby s rôznymi predmetmi

Zdroj: vlastné spracovanie

Poznanie vlastného tela a nespočetných možností pohybu, ktoré ponúka, je základom osobného a vzťahového rastu. Materská škola má za úlohu podporovať telesný prejav vo všetkých jeho formách a vytvárať zmysluplné vzťahy. Pohyb tela nám totiž umožňuje objavovať našu identitu, nadväzovať vzťahy s ostatnými a spoznávať naše okolie. Deti, vychádzajúc zo svojich osobných skúseností so zmyslami a motorikou, podnikajú cestu za objavovaním vlastného tela a tiel druhých prostredníctvom interdisciplinárneho programu založeného na hrách a laboratórnych aktivitách, ktoré zahŕňajú

všetky rozmery vývoja. Každú z kompetencií, ktorá je u dieťaťa limitom (je čiastočne oslabená), je možné v rámci výchovnej alebo intervenčnej formy podporiť a zvýšiť ju z limitnej na šancovú.

Miesto aktívnych skúseností, v ktorom dieťa získava vedomosti a rozvíja svoje správanie tým, že je priamo zapojené do činností a stáva sa ich hlavným aktérom, predstavuje jednu z možností, ktoré môže materská škola vytvoriť na reagovanie na špecifické potreby skupiny – či už v rámci jednej triedy alebo medzi triedami. V príjemnom a na mieru vytvorenom priestore je možné prostredníctvom skúmania, experimentovania a výskumu spoznať a naučiť sa veľa vecí, osvojiť si stratégie, spôsoby konania, experimentovať a upevňovať vzťahové, komunikačné a vyjadrovacie schopnosti, aby sa dieťa mohlo rozvíjať individuálne aj sociálne.

Predložené pojmy označujú rôzne oblasti, v ktorých dieťa koná a vykonáva činnosti. Ide teda o špecifické a jasne identifikovateľné oblasti kompetencií, v ktorých dieťa pripisuje význam svojim aktivitám, rozvíja svoje učenie a sleduje svoje vzdelávacie ciele. Toto všetko sa odohráva v rámci skúseností prebiehajúcich v jasne vymedzených podmienkach a s jeho neustálou aktívnou účasťou.

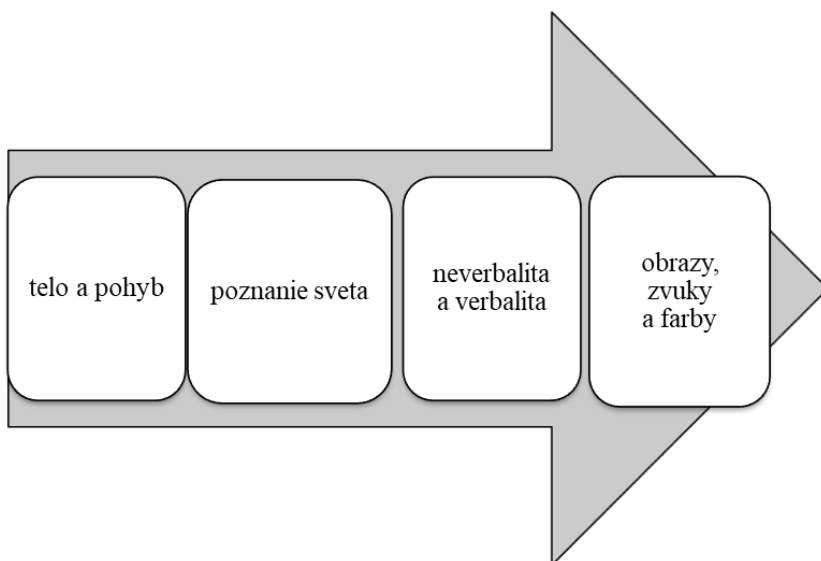

Schéma 1: Oblasti jednotlivých kompetencií
Zdroj: vlastné spracovanie

V predškolskom období sú oblasti, ako hrubá a jemná motorika predmetom systematického pozorovania a predstavujú dôležité vzdelávacie ciele, ako aj predpoklady pre ďalšie školské vzdelávanie. Keď hovoríme o hrubej motorickej koordinácii detí v predškolskom veku, máme na mysli pohyby tela, ktoré zvyčajne zahŕňajú pohyb v priestore, ako je hádzanie

a chytanie lopty, udržanie rovnováhy na jednej nohe alebo skákanie na oboch nohách (Zoia, Baldi, Caravale, 2023). Na druhej strane, v tomto vývinovom období sa jemná motorická koordinácia týka činností, ako je napríklad obkresľovanie tvarov, manipulácia s drobnými predmetmi či správne uchopenie písacieho nástroja. Rozvoj týchto schopností úzko súvisí s dozrievaním nervovej sústavy a s primeranou stimuláciou prostredia. Dostatočne rozvinutá motorika podporuje nielen fyzickú zdatnosť, ale aj kognitívne a sociálne kompetencie dieťaťa. Jemná motorika zároveň vytvára základ pre osvojovanie si grafomotorických zručností a neskôr písania. Systematická podpora motorického vývinu v predškolskom veku je preto kľúčová pre úspešný vstup dieťaťa s dyspraxiou do školského prostredia.

Záverečná reflexia

Motorická dyspraxia predstavuje významnú vývinovú poruchu, ktorá môže ovplyvniť každodenné fungovanie dieťaťa od raného veku, neskôr jeho školské výsledky aj sociálne vzťahy. Včasná identifikácia a cieleňá intervencia sú preto kľúčové.

Materská škola ako inštitúcia zohráva v tomto procese nezastupiteľnú rolu – vytvára prostredie aktívnych skúseností, v ktorom deti môžu rozvíjať svoje motorické, kognitívne aj sociálne kompetencie. Prostredníctvom premyslených didaktických prístupov, hier a pohybových aktivít je možné podporiť deti s oslabenými motorickými schopnosťami tak, aby napredovali vlastným tempom, posilňovali svoju identitu, autonómiu a sebavedomie. Komplexný a citlivý pedagogický prístup tak prispieva k tomu, aby sa každé dieťa mohlo rozvíjať harmonicky s ohľadom na svoje individuálne potreby.

Bibliografia

- DEWEY, D., WILSON, B. 2001. Developmental coordination disorder. What is it? *Physical & Occupational Therapy in Pediatrics*. Philadelphia: Drexel University, 20(2-3), 5-27. https://doi.org/10.1300/J006v20n02_02
- HADDERS-ALGRA, M. 2000. The neural group selection theory: promising principles for understanding and treating developmental motor disorders. In: *Developmental Medicine & Child Neurology*, 2007, 42(10), 707-715. <https://doi.org/10.1111/j.1469-8749.2000.tb00687.x>
- HLADUSH, V. 2025. Prolegoména k motorickej dyspraxii. *Perspektívy motorickej dyspraxie v kontexte špecifických porúch učenia*. Ružomberok: VERBUM – vydavateľstvo KU, 2025, s. 53-65. ISBN 978-80-561-1200-7.
- HLADUSH, V., KOVÁČOVÁ, B., DUDEK, M. 2024. Teaching preschool children with dyspraxia as an urgent scientific and pedagogical problem. *Actual problems of the correctional education (pedagogical sciences)*, 2024, (23), 100-115. <https://doi.org/10.32626/2413-2578.2024-23.100-115>

- KOVÁČOVÁ, B. 2023. Včasné identifikovanie u dieťaťa s predpokladom ťažkosti v pohybovom prejave. In: *Disputationes Scientificalae Universitatis Catholicae in Ružomberok*. 2023, 23(2), 21-29. <https://doi.org/10.54937/dspt.2023.23.2.21-29>
- KRŠKA, P., KOVÁČOVÁ, B. 2024. Identifikácia koordinačných schopností u dieťaťa s motorickou dyspraxiou v predškolskom veku. *Expresivita v (art)terapii*. Ružomberok: VERBUM – vydavateľstvo KU, 2024, s. 102-111. ISBN 978-80-561-1131-4.
- LOSSE, A., HENDERSON, E., ELLIMAN, D., HALL, D., KNIGHT, E., JONGMANS, M. 1991. Clumsiness in children-do they grow out of it? A 10-year follow-up study. In: *Developmental Medicine & Child Neurology*, 1991, 33(1), 55-68. <https://doi.org/10.1111/j.1469-8749.1991.tb14785.x>
- MAGOVÁ, M. 2025. Analýza a kontextualizácia špecifických vývinových porúch učenia. *Perspektívy motorickej dyspraxie v kontexte špecifických porúch učenia*. Ružomberok: VERBUM – vydavateľstvo KU, 2025, s. 9-29. ISBN 978-80-561-1200-7.
- MARZULLO, N., TAFURI, F. 2022. Approccio didattico nei disturbi del movimento. In: *Formazione & Insegnamento*. 2022, 20(1 Suppl.), 136-150. https://doi.org/10.7346/-feis-XX-01-22_12
- MILLER, L. T., POLATAJKO, H. J., MISSIUNA, C., MANDICH, A. D., MACNAB, J. J. 2001. A pilot trial of a cognitive treatment for children with developmental coordination disorder. In: *Human Movement Science*, 2001, 20(1-2), 183-210. [https://doi.org/10.1016/S0167-9457\(01\)00034-3](https://doi.org/10.1016/S0167-9457(01)00034-3)
- VODIČKOVÁ, B. 2025. Liečebnopedagogická prevencia pri práci s deťmi v materskej škole. *Expresivita vo výchove VII*. Ružomberok: VERBUM – vydavateľstvo KU, 2025, s. 38-44. ISBN 978-80-561-1182-6.
- ZOIA, S., BALDI, S., CARAVALE, B. 2023. *Il disturbo dello sviluppo della coordinazione. Competenze motorie, diagnosi e intervento*. Roma: Carocci, 2023. 162 p. ISBN 978-88-7466-936-3.

Príspevok vznikol ako parciálny výstup KEGA 007KU-4/2024 s názvom Tímový prístup k vzdelávaniu dieťaťa s dyspraxiou v predškolskom veku: od identifikácie ťažkostí k úspešnej inklúzii.

PaedDr. Viera Rassu Nagy, PhD.

Katedra špeciálnej pedagogiky

Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta

Hrabovská cesta 1, 034 01 Ružomberok

viera.nagy@ku.sk